

JAN TRNKA / 18. 12. 2019

K historii kina Ponrepo

Kino Ponrepo Národního filmového archivu (NFA) bylo jako specializovaná promítací síň založeno roku 1965,^[1] tedy v době, která podobným iniciativám přála. Všeobecným trendem v distribuci šedesátých let souvisejícím s celkovou liberalizací společnosti totiž bylo prohlubování diferenciací programů kin, jejichž nabídka se oproti předchozím letům stávala ve všech směrech různorodější, například i z hlediska zastoupení jednotlivých filmových žánrů. Divák již nebyl chápán jako součást homogenní masy, ale ve smyslu konzumenta, individua se specifickými zájmy a vkusem. ^[2] Dočasné uvolnění politického režimu šedesátých let a s tím spjatá proměna kulturní politiky akcentující kromě jiného i potřebu stimulace návštěvnosti kin umožnila v oblasti kinematografie vznik specializovaného distribučního okruhu, který byl zčásti zásobován také archivními filmy dnešního NFA. Jeho sbírky začaly být využívány v nebývalé míře pro reprezentativní, výchovné a jiné účely a paměťová instituce rozšiřovala dosavadní spolupráci s podniky Československého státního filmu, kulturními a školskými organizacemi, zásobovala nejrůznější filmové semináře, přehlídky a festivaly doma i v zahraničí apod. Třemi hlavními platformami pro znovuvádění archivních filmů se ovšem staly filmové kluby, Československá televize a právě archivní síň Ponrepo.

Kino Ponrepo vzniklo přejmenováním staršího kina Belveder sídlícího mimo centrum Prahy, konkrétně v Letohradské ulici (ačkoliv je nutné dodat, že později se Ponrepo ještě několikrát stěhovalo a na počátku devadesátých let zakotvilo v ulici Bartolomějská, kde je dodnes). Jeho název odkazoval v duchu národní tradice na první stálý biograf průkopníka české kinematografie, eskamotéra a kouzelníka Viktora Ponrepa, který byl otevřen v Praze v domě U modré štiky již roku 1907.^[3] Posláním archivního kina Ponrepo bylo zprostředkovat veřejnosti základní díla domácí a světové filmové historie, přiblížit vývoj filmového umění, žánrů a tvorby významných režisérů či národních kinematografií. Jak se dočteme v úvodu nejstarší dochované programové

brožury Ponrepa pocházející z posledního čtvrtletí roku 1966, síň nabízela unikátní příležitost vidět filmy, které nebyly nikde jinde dostupné, jakkoliv zhoršená technická kvalita promítaných kopií neodpovídala tehdejším standardům a diváckým návykům. A proto:

„Kino PONREPO má v řadě běžných kin výjimečné, svérázné postavení. Svou dramaturgií je zaměřeno na diváka, který nechodí do kina jenom za pouhou zábavou, nýbrž i za poučením a za možností porovnávat moderní současnou filmovou tvorbu s díly staršího data, často už i zapomenutými. [...] Nemá snadnou úlohu. Je často odkázáno na výběr z filmů, které pro své stáří či pro vzácnost původu nejsou dobré technické kvality nebo jsou dokonce neúplné. [...] Je nasnadě, že se tu počítá s divákem specializovaným, s divákem, který má zájem o filmovou historii a který dychtí poznat širše celkovou světovou filmovou tvorbu. Počítá se tu zároveň s divákem, který si je vědom toho, že uváděné filmy nebudou nejlepší kvality a že bude muset hodně slevit v nároku na bezvadnost obrazu či zvuku.“^[4]

Před více než půlstoletím se pražské Ponrepo jakožto specializovaná předváděcí síň zařadila po bok hrstky obdobných zahraničních kin přímo určených k uvádění archivních snímků a fungujících při filmových archivech a filmotékách ve světových centrech. Podobně jako archivní síně v Paříži, New Yorku a jinde, představovalo i Ponrepo pomyslnou výkladní skříň místní paměťové instituce a stalo se významným činitelem v procesu šíření filmové kultury a její kultivace. Přestože se staré, archivní filmy na plátcích československých kin objevovaly i dřív, až s Ponrepem se praktika jejich kino re-distribuce stala systematickou a je kontinuálně rozvíjena do dnešních dní.

Filmy jakých žánrů, tvůrců a národních či uměleckých „škol“ tedy utvářely repertoár tohoto kina? Kdy a jak často se hrály? A jaké informace měli diváci o filmech v minulosti k dispozici? Odpovědět na tyto i jiné otázky a učinit si tak vlastní představu o dramaturgii kina Ponrepo a její proměně v čase umožňují především dochované programové brožury. Ty z let 1966–1974 jsou nyní dostupné online jako takzvané volné dílo (digitalizace zbývajících proběhne v příštích letech) skrze unikátní platformu s názvem Digitální knihovna Národního filmového archivu.^[5]

(Text byl zčásti převzat z autorovy monografie *Český Filmový archiv 1943–1993. Institucionální vývoj a problémy praxe*. Praha: Národní filmový archiv, 2018.)

Poznámky:

[1] Ještě před tím, od roku 1963, byly archivní filmy dočasně uváděny v promítací síni Národního technického muzea. Tento provoz měl podle Stanislava Zvoníčka, tehdejšího ředitele Československého filmového ústavu, pod který Filmový archiv organizačně spadal, sloužit jako „předběžná sonda“. Jiří Havelka, *Výroční zpráva Československého filmu za rok 1963*. Praha: Ústřední ředitelství ČSF – Filmový ústav 1966, s. 10; Alena Matoušková, *Už jste byli v Ponrepu?* (rozhovor s S. Zvoníčkem). *Kino 20*, 1965, č. 3 (11. 2.), s. 10.; *Komplexní rozbor činnosti Československého filmu za rok 1965*. Praha: s. n. 1966, s. 1.

[2] Této problematice se ve své knize podrobně věnuje P. Skopal. Viz Pavel Skopal, *Filmová kultura severního trojúhelníku. Filmy, kina a diváci českých zemí, NDR a Polska 1945–1970*. Brno: Host 2014, s. 159–259.

[3] Luboš Bartošek, *Ponrepu. Od kouzelného divadla ke kinu*. Praha: Orbis, 1957, s. 58–69.

[4] *Kino Ponrepu. Co hrajeme v říjnu, v listopadu, v prosinci 1966*. Praha: Čs. filmový ústav, 1966, s. 1–2.

[5] Milovníci filmové historie, profesionální badatelé či kinaři zde naleznou i tisíce stran dalších digitalizovaných knih, periodik a jiných cenných studijních pramenů či inspiračních zdrojů s filmovou tematikou. Po registraci a zřízení čtenářského konta v Knihovně NFA jsou i tyto materiály dostupné na bázi vzdáleného přístupu z osobních počítačů, tabletů a mobilů.